מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר כולן נעשין עדים [ז]ואין עד [א]נעשה דיין אפילו תימא רבי עקיבא עד כאן לא קאמר רבי עקיבא התם אלא בדיני נפשות דרחמנא אמר [1]ושפטו העדה והצילו העדה וכיון דחזיוהו דקטל נפשא לא מצו חזו ליה זכותא אבל הכא אפילו ר' עקיבא מודה: **מתני'** [ב]כל השופרות כשרים חוץ משל פרה מפני שהוא קרן אמר רבי יוסי והלא כל השופרות נקראו קרן שנאמר [ג][2]במשוך בקרן היובל: **גמ'** °שפיר קאמר רבי יוסי ורבנן כל השופרות אקרו שופר ואקרו קרן דפרה קרן אקרי שופר לא אקרי דכתיב [3]בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו ור' יוסי אמר לך דפרה נמי אקרי שופר דכתיב [4]ותיטב לה' משור פר אם שור למה פר ואם פר למה שור אלא מאי שור פר משופר ורבנן כדרב מתנה דאמר רב מתנה מאי שור פר שהוא גדול כפר עולא אמר היינו טעמא דרבנן כדרב חסדא דאמר רב חסדא מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים לעבוד עבודה לפי [ג]שאין קטיגור נעשה סניגור ולא והא איכא דם פר הואיל ואשתני אשתני והא איכא ארון וכפורת וכרוב חוטא בל יקריב קאמרינן והא איכא כף ומחתה חוטא בל יתנאה קא אמרינן והא איכא בגדי זהב מבחוץ מבפנים קא אמרינן שופר נמי מבחוץ הוא כיון דלזכרון הוא כבפנים דמי והא תנא מפני שהוא קרן קאמר חדא ועוד קאמר חדא דאין קטיגור נעשה סניגור ועוד מפני שהוא קרן ור' יוסי אמר לך דקא אמרת אין קטיגור נעשה סניגור הני מילי מבפנים והאי שופר מבחוץ הוא ודקא אמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי אקרו קרן אביי אמר היינו טעמייהו דרבנן שופר אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות והא דפרה כיון דקאי גילדי גילדי מיתחזי כשנים ושלשה שופרות והא תנא מפני שהוא קרן קאמר חדא ועוד קאמר חדא דשופר אחד אמר רחמנא °ולא שנים ושלשה שופרות ועוד מפני שהוא קרן ורבי יוסי אמר לך דקאמרת שופר אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלשה שופרות כיון דמחברי אהדדי חד הוא ודקאמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי אקרו קרן מאי משמע דהאי יובלא לישנא דדכרא הוא דתניא אמר רבי עקיבא כשהלכתי לערביא היו קורין לדכרא יובלא ואמר ר"ע כשהלכתי לגליא היו קורין לנדה גלמודה [י]מאי גלמודה גמולה דא מבעלה ואמר ר"ע כשהלכתי לאפריקי היו קורין למעה קשיטה למאי נפקא מינה לפרושי [5]מאה קשיטה דאורייתא מאה דנקי אמר רבי כשהלכתי לכרכי הים [ה]היו קורין למכירה כירה למאי נפקא מינה לפרושי [י][6]אשר כריתי לי אמר ר"ש בן לקיש כשהלכתי לתחום קן נשרייא היו קורין לכלה נינפי ולתרנגול שכוי מאי קרא [7]יפה נוף משוש כל הארץ ולתרנגול שכוי אמר רב יהודה אמר רב ואיבעית אימא ריב"ל מאי קרא [8]מי שת בטוחות חכמה או מי נתן לשכוי בינה מי שת בטוחות חכמה אלו כליות או מי נתן לשכוי בינה זה תרנגול לוי איקלע להההוא אתרא אתא גברא לקמיה אמר ליה

קבען

מקלתן נעשין עדים. ויעידו בפני חבריהם דגבי דיני נפשות עדות בעינן דכתיב (דברים יז) על פי שנים עדים יומת המת לא יומת וגו': **ומקלתן נעשין דיינים.** אבל המעידים לא ישבו וידונו עמהם דהראוי להעיד אית ליה לרבי טרפון נעשה דיין אבל עד עצמו לית ליה דנעשה דיין. וגבי עדות החדש גופה נמי לא אכשרנא במתני' להיות העדים נעשים דיינים דאם כן למה לי יושבו מחבריהם יעידו בפני יחיד ואמר כך ישבו הם עמו ויקדשו והכי אמרינן ליה בפרק שני דכתובות (דף כא:): **כולן עדים הם.** ראוים להעיד: **והצילו העדה.** יהפכו בזכותו: **מתני' כל השופרות.** בין של איל בין של יעל: **שהוא קרן.** אינו קרוי שופר וגבי יוה"כ שופר כתיב (ויקרא כה) והעברת שופר תרועה ובפרק בתרא (דף לד.) גמרינן ר"ה מיובל: **בקרן היובל.** ויובל דיכרא הוא כדמפרש בגמ': **גמ' אקרו קרן ואקרו שופר.** אקרו קרן כדאמרן ואקרו שופר דכתיב במתן תורה (שמות יט) במשוך היובל וגו' וכתיב (שם) ויהי קול השופר (א): **וקרני ראם קרניו.** של בכור שורו קרן אשכחן דאקרי: **ותיטב לה'.** תפלתי משופר ובשור קא משתעי קרא: **שור שהוא** (ב)**פר.** ביום שנברא שור היה גדול כפר זהו שור של מעשה בראשית שביום שנברא נברא בקומתו ושור בן יומו קרוי שור(י) שנאמר (ויקרא כב) שור או כשב או עז ופר אינו נקרא עד בן שלש: **אין קטיגור.** זהב העגל. ושופר של פרה נמי קטיגור דעגל הוא: **הואיל ואישתני.** להיות דם ואין מראית הפר ניכר: **חוטא בל יקריב.** האדם לא יקריבנו הלוס שהוא חטא בו: **חוטא בל יתגאה.** להתקשט בו בקרבו הלוס: **כיון דלזכרון קא אתי כלפנים דמי.** שופר נמי אע"ג דלית ביה משום חוטא בל יקריב ולית ביה משום חוטא בל יתנאה כיון דלזכרון קא אתי כבגדי כהן גדול שלפנים דמי: **גילדי גילדי.** בכל שנה ושנה ניכרת תוספתו והוא כמין גלד מוסיף על גלד ראשון בתכליתו של ראשון תחילת השני: **גמולה.** **מוכללת:** **טוטוס.** לשון תלוקות(ט): **שכוי.** לשון ראיה כמו וישקף (בראשית יט) ומתרגמינן ואיסתכי:

דרחמנא אמר ושפטו העדה והצילו העדה. תימה דבפרק אלו הן הגולין (מכות דף יב.) נפקא ליה מקרא אחרינא דאמר מנין לסנהדרין שראו באחד שהרג את הנפש שאין הורגין אותו עד שיעמוד בב"ד תלמוד לומר עד עמדו לפני העדה למשפט ויש לומר דעיקר דרשה מהתם וקרא דהכא איצטריך דלא יליף מהתם לשאר דינין להצריך ב"ד אחר דשאני התם דאמר רחמנא והצילו העדה ומיהו הוא הדין לענין מכה חבירו כדמוכח בפ' החובל (ב"ק דף צ: ושם) ובעד נעשה דיין יש דינים חלוקים כמו שפירשנו בפ' ב' דכתובות (כא: ושם ד"ה הנח) דבעדות החדש דאורייתא עד הרואה הוא דנעשה דיין ובקיום שטרות דרבנן אפילו עד המעיד נעשה דיין ובדיני נפשות אפילו עד הרואה אין נעשה דיין(י): **חוץ** משל פרה. הא דלא קתני נמי חוץ משל ראם דשל ראם נמי איקרי קרן דכתי' (דברים לג) וקרני ראם קרניו וכתיב (תהלים כב) ומקרני רמים עניתני ושמא אינם חלולים ואינם ראוים לשופר: **והיה** במשוך בקרן היובל. תימה דלא מייתי קרא דיצחק דכתיב (בראשית כב) נסבך בקרניו ואע"ג דההוא קרא מחיים דה"נ מייתי לה בגמרא בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו וי"ל דנראה ליה לאתויי האי משום דכתיב ביה שופר: **אקרו** קרן ואקרו שופר. פירש רש"י אקרו קרן כדאמרן ואקרו שופר דכתיב במשוך היובל וכתיב ויהי קול השופר יש מקשין אמאי לא הביא האי קרא דמתניתין במשוך בקרן היובל כשמעכם קול השופר להוכיח דכל שופרות אקרו שופר שטות להקשות וקל להבין דאדרבה מהאי קרא מוכח דשופר אקרי קרן ועוד צריך להוכיח דבעלמא (כ)שופרות אקרו שופר: **חוטא** בל יתגאה קאמרינן. וגבי שופר מתגאה נמי בקול תקיעתו: **כיון** דלזכרון קאתי. תימה אפוד וחשן נמי לזכרון קאתו כדכתיב בקרא וי"ל דהשבטים זכרון הם: **ולא** שנים ושלשה שופרות. ולא דמי למניח שופר (ל)בתוך שופר כדפירש בקונטרס דעל גלד ראשון אתוסף גלד שני שפת השני בתכליתו של ראשון והקול יוצא דרך כולם: **לנדה** גלמודה. ונפקא מינה כדדרשינן בסוטה (דף מב.) כי עדת חנף גלמוד (איוב טו):

חלוגלוגות

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ה מהלכות עדות הלכה ח [והלכה ט] סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' ז סעיף ה:

ח ב סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תקפו ס"א:

◆

תורה אור השלם

1. וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה: במדבר לה כד
2. וְהָיָה בִּמְשֹׁךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר יָרִיעוּ כָל הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְנָפְלָה חוֹמַת הָעִיר תַּחְתֶּיהָ וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נֶגְדּוֹ: יהושע ו ה
3. בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּו אַפְסֵי אָרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה: דברים לג יז
4. וְתִיטַב לַיי מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס: תהלים סט לב
5. וַיִּקֶן אֶת חֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה שָׁם אָהֳלוֹ מִיַּד בְּנֵי חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה: בראשית לג יט
6. אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנַעַן שָׁמָּה תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֶעֱלֶה נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת אָבִי וְאָשׁוּבָה: בראשית נ ה
7. יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב: תהלים מח ג
8. מִי שָׁת בַּטֻּחוֹת חָכְמָה אוֹ מִי נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה: איוב לח לו

◆

מוסף רש"י

ואין עד נעשה דיין. המעיד על הדבר אין נעשה עוד דיין באותו דבר וגם אם ראה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליו עוד דיין בעדות עצמו אלא אם כן מעידין אחרים בפניו, ונראה בעיני דגזירת הכתוב הוא, דכתיב ועמדו שני האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר, לפני ה' לפני הדיינים, אשמועינן קרא דצריך להעיד שנים לפני הדיינים, אבל העדים אינן חוזרין ויושבין ודנין (רשב"ם ב"ב קיד.). **שאין קטיגור נעשה סניגור.** קטיגור שונא, סניגור אוהב מליץ יושר (חגיגה יג:). **גמולה.** גדולה, כמו (בראשית כא) ויגמל (סוטה מב:).

◆

רבינו חננאל (המשך)

בקרן האיל. לפיכך אמר מאי משמע דהאי [אבל] [יובל] כדכתיב בהאי קרא איל הוא. שכן בערבייא קורין לאיל יובלא. מאה קשיטה, מאה מעה. שכן באפריקא קורין [למעה] קשיטא. כלה, נינפי. שכן בתחום קן נשרייא קורין] לכלה, נינפי. והוא לשון יווני. מי שת בטוחות חכמה, אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה, זה תרנגול.

מסורת הש"ס

א) כתובות כא: גיטין ה: ב"ק ל: כ"ב קיד. סנהדרין לד:, ב) [כשמעכם את קול השופר כך איתא בריי"ף וברא"ש], ג) [ברכות נט. קדושין ה.], ד) סוטה מב., ה) [סוטה יג.], ו) [חולין לב.], ז) לעיל יא., ח) [ב"ק סה:], ט) [מלקות רש"ש], י) [וע"ע תוס' ב"ב קיד. ד"ה אבל וד"ה ואין], כ) [עי' מהרש"א וע"ע בפי' העתיק תוס"ל ועוד צריך להוכיח דבעלמא אקרי שופרות בלא קרן], ל) [לקמן כו:].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אקרו קרן כו' קול השופר הס"ד ואח"כ מה"ד קרן אשכחן דאקרי דכתיב וקרני ראם קרניו של בכור שורו הס"ד: (ב) ד"ה שור שהוא פר ביום כו' או עז כי יולד ופר אינו נקרא:

◆

גליון הש"ס

גמ' שפיר קאמ' ר"י. כעין זה פסחים דף כח ע"ב: שם ולא שנים ושלשה שופרו'. עי' סוטה דף יז ע"ב תד"ה כתנה על שני:

◆

רבינו חננאל

מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינים, דברי ר' טרפון, ר' עקיבא אומר כולן עדים הן ואין עד נעשה דיין. ודחינן כי אמר ר' עקיבא בדיני נפשות אבל בעניין ראש חודש אפי' ר' עקיבא מודה. ירושלמי: ר' הונא הוה חכים שהדי לבר נש, אזל בעי מידון קומהי וכפר ביה כול'. ואסיקנא ושרא רב הונא גרמיה מן ההוא דינא ואזיל ואסהיד עלוי קומי ב"ד חורון. קידשוהו קודם לזמנו או לאחר עיבורו יום אחד, יכול יהא מקודש, ת"ל תקראו אותם אלה הם מועדי. כלומר אם תקראו אותם בזמנן הן מועדי, ואם לאו אין [אלה] מועדי. קודם לזמנו יום כ"ט לחודש, לאחר עיבורו יום ל"ב. ביומי דר' ברכיה אישתתקן. אמר לון שמעתין דאתקדש ירחא, וארכנון ברישיהון וקבלון. **מתני'.** כל השופרות כשירין חוץ משל פרה מפני שהוא קרן. ואמרינן שפיר קאמר ר' יוסי לרבנן כל השופרות נקראו קרן כו'. ורבנן כל השופרות נקראו שופרות היובלין ואיקרו קרן, של פרה קרן איקרי שופר לא איקרי כו'. מאי שור פר שהוא מפר. כלומר, שור הנולד מפר שהוא חזק אמיץ בכוחו, לפיכך הוא חזק ושמן מובחר שבשוורים, ולא משור זקן שכבר כחש כחו. קטיגור מלשין רכיל. פירוש סניגור מליץ יושר. פי' חוטא בל יתגאה, אדם שחטא לא יתגאה בכלי זהב וישמ[ש] לפני ולפנים. קרן של פרה כיון דהוא גילדי גילדי כשנים ושלשה שופרות זה בתוך זה מרמן, והתורה אמרה שופר אחד לא שנים ושלשה שופרות. כתיב והיה במשוך בקרן היובל, ופירש ר' יוסי